25/09/2021

Ιερά Μονή Παλιανής: Η «Κρητικιά Μυρτιδιώτισσα»

/ Ιερές Μονές

Η Ιερά Μονή Παλιανής ή αλλιώς η Κρητικιά Μυρτιδιώτισσα τίμησε στις 24 Σεπτεμβρίου την Παναγία τη Μυρτιδιώτισσα, όπως κάθε χρόνο. Στη Θεία Λειτουργία προεξήρχε ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Κνωσού κ. Πρόδρομος.

****

Η γυναικεία μονή Παλιανής βρίσκεται σε υψόμετρο 280m δίπλα στο χωριό Βενεράτο, 20 χιλιόμετρα βόρεια του Ηρακλείου, κοντά στο φαράγγι του Βενεράτου.

Το καθολικό της είναι αφιερωμένο στην κοίμηση της Θεοτόκου, που εορτάζει το Δεκαπενταύγουστο.

Η μονή Παλιανής θεωρείται μια από τις αρχαιότερες μονές της Κρήτης, χωρίς να είναι γνωστή η ακριβής χρονολογία της ίδρυσης της. Το όνομα της συνδέεται με την ονομασία Παλιά Μονή, που με το πέρασμα των αιώνων έγινε μονή. Ωστόσο, υπάρχει μια δεύτερη εκδοχή, σύμφωνα με την οποία το όνομα Παλιανή συνδέεται με την Απολωνία, μια αρχαία πόλη που βρισκόταν πολύ κοντά.

Η μονή υπήρξε πατριαρχική και ανά περιόδους είχε τεράστια περιουσία και πολλά μετόχια. Ειδικά κατά την Τουρκοκρατία, η Παλιανή πλήρωσε πολύ βαρύ τίμημα, καθώς καταστράφηκε από τους Τούρκους και οι μοναχές της σφαγιάστηκαν. Ανασυγκροτήθηκε πολύ γρήγορα και έκτοτε ανήκει στα πλουσιότερα μοναστήρια της Κρήτης.

Καθολικό Μονής Παναγίας Παλιανής στο Βενεράτο

Ο κεντρικός ναός είναι τρίκλιτη βασιλική, με τα τρία κλίτη αφιερωμένα στην Κοίμηση της Θεοτόκου (15 Αυγούστου), στους Τρεις Ιεράρχες (30 Ιανουαρίου) και στον Άγιο Παντελεήμονα (27 Ιουλίου).

Επίσης υπάρχει κι ένα μικρό παρεκκλήσι των Αγίων Αποστόλων (30 Ιουνίου). Ο ναός υποστηριζόταν από κίονες Βυζαντινού Ρυθμού με φύλλα άκανθας, μέρη από τους οποίους υπάρχουν διάσπαρτα στο μοναστήρι. Γενικά, παντού υπάρχουν μαρμάρινα τμήματα της Βυζαντινής εποχής ενώ η μορφή του μοναστηριού έχει αλλοιωθεί αρκετά.

Γύρω από τον ναό υπάρχουν τα κελιά των μοναζουσών και οι βοηθητικοί χώροι, ενώ ο επισκέπτης μπορεί ακόμη να διακρίνει ίχνη του φρουριακού τείχους που προστάτευε παλαιότερα την Παλιανή.

Στη Παλιανή ανήκει και ο βυζαντινός ναός του Αγίου Ιωάννου με τις τοιχογραφίες του 14ου αιώνα. Στο μοναστήρι λειτουργεί και μουσείο με εικόνες, ιερά κειμήλια και διάφορα βιβλία μεγάλης ιστορικής και αρχαιολογικής αξίας. Το μοναστήρι είναι ανοικτό από την ανατολή έως τη δύση του ήλιου και όποιος θέλει μπορεί να το επισκεφτεί.

Η Αγία Μυρτιά

Τέλος, σήμα κατατεθέν της Παλιανής είναι η ιερή Μυρτιά, ένα αιωνόβιο δέντρο, το οποίο εορτάζει στις 24 Σεπτεμβρίου. **Μέσα στον περιπεπλεγμένο κορμό της Αγίας Μυρτιάς, όπως λέγεται, πιστεύεται ότι είναι κρυμμένη η εικόνα της Παναγίας της Μυρτιδιώτισσας.**

Σύμφωνα με την παράδοση, κάποτε η περιοχή καλυπτόταν από δάσος και οι χωρικοί έβαλαν φωτιά για να δημιουργήσουν καλλιεργούμενες εκτάσεις. Ξαφνικά, μέσα από τα βάτα ακούστηκε η φωνή της Παναγίας και με έκπληξη οι χωρικοί είδαν την εικόνα της Παναγίας. Γύρω από τη μορφή της, ήταν ζωγραφισμένα κλαδιά μυρτιάς.

Ύστερα από καιρό, όταν πήγαν κάποια παιδιά στο ίδιο σημείο, τα ζωγραφισμένα κλαδιά είχαν φυτρώσει στα αλήθεια, μεγάλωσαν και σταδιακά κάλυψαν την εικόνα! Η εικόνα της Παναγίας θεωρείται ότι μπορούν να τη δουν μόνο παιδιά.

Αν επισκεφτείτε την Παλιανή, θα δείτε ένα αναμμένο καντήλι δίπλα στη μυρτιά και πολλά τάματα κρεμασμένα στα κλαδιά, καθώς θεωρείται θαυματουργή. Μάλιστα η ευλογία των άρτων γίνεται κάθε χρόνο κάτω από το ιερό αυτό δέντρο και ως τράπεζα χρησιμοποιείται ένα αρχαίο κιονόκρανο, ενώ οι πιστοί παίρνουν φύλλα από κλαδιά!

Στον κορμό έχει τοποθετηθεί εικονοστάσι και δίπλα του μπορεί να δει κανείς άφθονα αφιερώματα, τα οποία οι πιστοί είτε αφήνουν στον κορμό είτε κρεμούν στα κλαδιά του δέντρου.

Η εικόνα της Παναγίας βρίσκεται στο ειδικό εικονοστάσι, στον κορμό του δέντρου και το καντήλι της μυρτιάς ανάβει διαρκώς.

Η λατρεία της «Αγίας Μυρτιάς» αποτελεί επιβίωση πανάρχαιων λατρευτικών

συνηθειών και πιο συγκεκριμένα της λατρείας των ιερών δέντρων της Μινωικής θρησκείας.

Ιστορία εν συντομία

4ος αιώνας: Η μονή Παλιανής ιδρύεται κοντά στην πόλη Απολωνία και πιθανόν πάνω σε παλιό ναό της Αθηνάς.

668: Ο πάπας της Ρώμης αναφέρει ότι η μονή Παλαιάς πρέπει να επιστρέψει στη επισκοπή Λάππας. Είναι ενδιαφέρον ότι ακόμη και τότε η μονή θεωρείται παλιά!

961-1204: Κατά τη Β’ Βυζαντινή Περίοδο η μονή είναι πατριαρχική και Αυτοκρατορική (imperialium). Αποκτάει πολύ μεγάλη περιουσία.

1304: Με απόφαση του Πάπα Κλήμεντα του Δ΄ η Μονή περιέρχεται στη δικαιοδοσία του Λατίνου Αρχιεπισκόπου Κρήτης, παρ’ όλες τις αντίθετες προσπάθειες του Πατριάρχη. Πολυετής διαμάχη ξεκινάει.

1323: Η Μονή περνάει στη δικαιοδοσία του Δόγη της Βενετίας.

24 Ιουνίου 1821: Οι Τούρκοι καταστρέφουν ολοκληρωτικά το μοναστήρι και το λεηλατούν. Σκοτώνουν ή στέλνουν σε χαρέμια 67 μοναχές, μόνο τρεις γλιτώνουν.

1826: Η επιζήσασα μοναχή Παρθενία Νεονάκη επιστρέφει στην Παλιανή και την ανοικοδομεί ως το 1842, γνωρίζοντας μεγάλη άνθηση που συνεχίζεται ως σήμερα.

1856: ΣΕΙΣΜΟΣ καταστρέφει το ναό και ξανακτίζεται με άλλη μορφή.

1866: Ο Καπετάν Μιχάλης Κόρακας καταφεύγει στη μονή, αφού σκοτώνει στον Τούρκο Αλήκο. Οι Τούρκοι καταστρέφουν τη μονή, αρπάζουν τις εικόνες και οι μοναχές αρχίζουν τις επισκευές.

1872: Η ηγούμενη Αγαθαγγέλη αναστηλώνει τον κατεστραμμένο ναό, που κτίστηκε με έσοδα από εράνους από τους Έλληνες της Αιγύπτου.

1970: Κατεδαφίζεται η παλαιά πύλη και στη θέση της κτίζεται νέα τσιμεντένια.